

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Alm. Tidning

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

KVASTMAKARBACKEN PÅ SÖDER, STHLM.

Etsning av Hans Johanson.

socialt:

TUBERKULOSLAG —
EFTERVÅRD

(Förslaget om tvångsinterningslopass!)

•
ARBETSBEREDNING ÅT
LUNGSJUKA

•
EFTERVÅRDSKOMMITTÉN
UPPVAKTAR FATTIG-
VÅRDSINSPEKTÖREN

•
FRÅN LYX-SCHWEIZ TILL
"LORT-SVERIGE"

litterärt:

•
JOHANNES EDFELT - ELD
J. A. GÖTH - EYVIND JOHNSON
CARL SAM ÅSBERG m. fl.

•
KORSORD   SCHACK   KRONIKA
PATIENTERNAS SPALT

N:r 1 1939

PRIS 25 ÖRE

"Zürich"

ALLM. OLYCKSF. o. ANSVARFÖRSÄKR. A.-B. I ZÜRICH (Schweiz)
EUROPAS STÖRSTA ANSVARFÖRSÄKRINGSBOLAG

meddelar på förmånliga villkor
ANSVAR- AUTOMOBIL- TRAFIK-
OLYCKSFALLS- INBROTTS-
FÖRSÄKRING

Införda offert från
"Zürich"s filialdirektion
Tel. 23 29 20 Birger Jarlsgatan 8, Stockholm

Det bästa är gott nog!

Vid köp av skidor se till att Ni
erhålla av Bröderna Sandströms
välkända fabrikat.

Bröderna Sandströms Skidfabrik A.-B.
GÖTGATAN 134 - STOCKHOLM
Sportaffär: Norrlandsg. 31-33. Specialité: Fjällutrustning

Upplysningar om

ELDBEGÄNGELSE

lämnas av **SVENSKA ELDBEGÄNGELSE-FÖRENINGEN**,
Sveavägen 25, 2 tr., Stockholm. Tel. 20 22 00, 20 22 80.

Kremationsavgift för medlem särskilt låg. För inträde som
medlem fordras endast en ringa engångsavgift 5 eller 10 kr.
Föreningens tidskrift "Ignis" kr. 3 pr år (12 nr).
Föreningens Minnesfond samlar medel till behövande
änkor och barn.

SV. ELDBEGÄNGELSEFÖRSÄKRINGSKASSAN
befriar de efterlevande från alla kostnader och bestyr med en
avlidens begravning. Låga premier.

Bertil Hörling, Kött- & Charkuteriaffär

Torstensongatan 6 - Stockholm - Tel. Växel 43 74 73

Som alltid tillhandahåller förstklassiga
kött- & charkuterivaror

O. MARTENSSONS BILVERKSTÄDER

HÖGBERGSGATAN 32

Telefoner: 40 98 24, 40 98 34

Automobil-, Smides- & Mek. arbeten

Huvudkontor i Jönköping

Fonder: 16.000.000 kronor

Avlyssna radioprogrammet
utan störningar! **ANVÄND**

VARTA

och

PERTRIX

RADIOBATTERIER

— Svensk tillverkning —

AKKUMULATOR-FABRIKSAKTIEBOLAGET, TUDOR

Stockholm — Göteborg — Malmö
Akkumulatorfabrik: NOL vid Göteborg.
Torr batterifabrik: Sundbyberg.

FLYGFOTOGRAFIER.

Vid behov av flygfotografier över sanatorier och sjukhus
vänd Eder förtroendefullt till oss. Vi leverera vykort
och förstoringar i alla utföranden. Stort arkiv finnes
med bilder från de flesta anläggningar.

AKTIEBOLAGET FLYGTRAFIK,
Baldersgatan 5, Stockholm. Tel. 11 19 95.

Gott dricksvatten

erhåller ni säkrast genom brunnsborrning. Vi utföra borrh-
ningar efter vatten i såväl berg- som jordlager.

Låt oss lämna förslag på ordnandet av Eder vattenfråga.

SVENSKA DIAMANTBERGBORRNING A/B
Kungsgatan 44 STOCKHOLM Telefon 23 33 80

Pappersaffären Svenskt Papper AKTIEBOLAG

Sveavägen 98 V — Stockholm — Tel.: Växel 23 11 20

A.-B. Brusafors-Hällefors Försäljningskontor

Lager av olika pappersorter samt kartong och kuvert.

BRAND-, ANSVARIGHETS-, GLAS-, INBROTTS- OCH VATTENLEDNINGSSKADEFÖRSÄKRING

samt de kombinerade försäkringsformerna

Fastighets- och Villaägareförsäkring

...

Våra ombud återfinnas lättast i

RIKSTELEFONKATALOGEN

— Blå delens första sida —

Skydda de friska
genom att effektivt
hjälpa de sjuka!

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

JAN. 1939

Utkommer en
gång i månaden

2:dra årgången

Redaktör och ansvarig utgivare:
JOHANNES SANDRÉN

Telefon: 41 39 99 · Postgiro 154420
Götgatan 83^{III}, Stockholm

"De Lungsjukas Eftervårdskommitté"
Götgatan 83^{III}, Stockholm

Tuberkuloslag — eftervård!

Vid årets riksdag kommer — enligt vad Tidskriften *Status* erfarit — proposition ang. ny tuberkuloslag att framläggas. Till grund för denna proposition ligger Medicinalstyrelsens av oss tidigare refererade förslag i lagfrågan — dock med mycket uppseendeväckande ändringar. Enligt vad vi från säker källa erfarit, har Medicinalstyrelsens förslag om tvångsinternering av "tredskande" bacillbärande lungsjuka helt strukits i propositionen. Däremot innehåller propositionen förslag om anmälningsskyldighet samt tvångsundersökning av misstänkta fall.

Det är med glädje och tacksamhet vi notera denna nyhet. Beträffande anmälningsskyldigheten har visserligen från auktoritativt håll anförts betänkligheter, och huruvida denna del av förslaget kommer att vinna riksdagens gillande återstår att se, men vad frågan om tvångsundersökning beträffar, torde det knappast råda mer än en mening därom att en sådan lagbestämmelse är nödvändig för att få till stånd en effektiv kontroll av tuberkulosens utbredning i vårt land.

Detaljerna i den kungliga propositionen äro vid vår tidskrifts pressläggning icke kända — propositionen är ännu ej offentlig — men av de uppgifter att döma, som vi hittills kunnat inhämta i frågan, har man alla skäl att antaga, att det nya lagförslaget — sedan det passerat remisskvarten och sådant det sedan utformats av Socialdepartementet — är, med reservation för frågan om anmälningsskyldighet — ett lika lyckligt som antagbart förslag som sådant.

Då emellertid Medicinalstyrelsens ursprungliga förslag till ny tuberkuloslag först offentliggjordes, påpekade De Lungsjukas Eftervårdskommitté, att detsamma icke innehöll något om *eftervården* för de lungsjuka; en fråga, som såväl medicinskt som so-

cialt är av den största betydelse. Denna brist i förslaget framhölls bl. a. vid kommitténs uppvaktning hos Socialministern hösten 1937, och detta hade bl. a. till följd att en av Nationalföreningen mot tuberkulos tillsatt kommitté anförtroddes en utredning i eftervårdsfrågan till vilken eftervårdskommitténs synpunkter ligga till grund. Enligt vad som meddelats, kan denna kommitté framlägga positiva förslag tidigast vid 1940 års riksdag.

Detta är emellertid en omständighet, som på det livligaste måste beklagas. "Lagen om de lungsjuka" och frågan om de lungsjukas eftervård äro frågor, som så intimt äro förbundna med varandra, att man allvarligt måste betvivla, att frågorna kunna lösas på ett lyckligt sätt var för sig.

Båda frågorna äro i lika hög grad medicinska som sociala och ha dessutom inbördes ett sådant ekonomiskt inre sammanhang att de icke ur statsfinansiell synpunkt böra behandlas åtskilda. Varje försök att isolera dessa frågor från varandra måste medföra ett otillfredsställande resultat.

Innan riksdagen därför går till beslut om ny tuberkuloslag bör därför Nationalföreningens sociala utredning efterlysas. Först i samband med lösningen av de lungsjukas eftervårdsproblem kan man uppnå ett effektivt och lyckligt resultat, då det gäller att lagstifta mot folkfienden tuberkulosen.

J. S—n.

Den proposition angående ny tuberkuloslag, som kommer att föreläggas årets riksdag, innehåller icke — i motsats till Medicinalstyrelsens förslag — bestämmelser om tvångsinternering.

"Det är faktiskt inte farligt

att ta' i dörrhandtaget hos en patient med luftrörs-katarr. De stackars föräldrarna till en mässlings-sjuk unge bör ej behandlas som pestsjuka, ty mäss-lingen smittar ej i andra hand. *En tuberkulos-patient, som är läkt eller icke lider av s. k. öppen tuberkulos, kan man verkligen umgås med och han behöver icke gå ikring med harskramla som forna tiders spetälske.*"

Dessa och andra kloka uttalanden har gjorts i en artikel i N. D. A. av docenten *Hans Davide*, Stock-holm, betitlad "Intoleransen mot de sjuka bör bort-arbetas".

"Jag tar mig friheten", skriver docenten, "att med några ord beröra en form av inhumanitet, som dagligen och stundligen förekommer såväl i diktaturländer som i demokratier och så-ledes även hos oss, nämligen intoleransen — kanske borde jag säga brutaliteten — mot en stor del av våra sjuka.

Nu undrar nog ni, hr chefredaktör: Inte finns det väl hos oss med vår högt utvecklade sjukvård någon brutalitet mot de sjuka, någon intolerans mot de egenheter varje sjuk i högre eller lägre grad måste förete? Detta är i stort sett riktigt, den förekommer icke inom sjukvården som sådan. Men desto mer inom den sjukas närmare eller avlägsnare omgivning. Både som epidemiolog och som praktiker har jag fått vara med om häp-nadsväckande erfarenheter i fråga om hur folk, ofta helt ovid-kommande personer, försvårat såväl den sjukas egna försök att återvinna hälsan som läkarens ansträngningar att därvid hjälpa honom. Jag är mer än väl medveten om att en patient, gärna t. o. m. en lindrigt sjuk, kan terrorisera hela sin omgiv-ning, men detta är ej vanligt. Hur mycket oftare ser man ej

hur den sjuke hjältemodigt kämpar emot sjukdomen, försöker hålla modet uppe, i möjligaste mån fullfölja sin dagliga gär-ning och tjäna sitt bröd. Men hur ofta ser man inte också då i patientens omgivning varelser, låt oss säga plågoandar, vilkas verksamhet synes på allt sätt ominstetgöra dessa den sjukas strävanden.

Det finns många slag av dylika plågoandar. Man kan dock i huvudsak skilja på två kategorier: de per-soner, som med förkärlek prata med andra om pati-entens görande och låtande, och de personer som ide-ligen tala med den sjuke om hans lidande.

Kvacksalveriet

får helt enkelt inte breda ut sig längre, hävdar Göte-borgs-Tidningen. Det har gjort tillräckligt stor skada hittills:

När en person vill ha någon av sina ägodelar reparerad, sin bil t. ex., går han alltid till en yrkesman för att få hjälp. Klå-pare aktar man sig i allmänhet mycket noga för. Men när det gäller en så viktig sak som kroppens och själens hälsa litar folk många gånger till just klåparen och föraktar fackmannen, i detta fallet läkaren. Att en så avvita inställning allttjämt skall ha plats i folkmedvetandet är helt enkelt ruskigt. Här behövs en jätterensning.

Härvidlag är det först och främst en bättre upp-lysning, som skall göra det. Atal mot kvacksalvarna äro visserligen bra också, men de flesta duperade dra sig för att tala om vad de råkat ut för av rädsla för löjlet och så slippa kvacksalvarna undan.

Tuberkulossjuka blevo plundrade genom sjuk-stuga. Direktionen för Sunnervikens kommunalför-bunds tuberkulossjukstuga i Gläborg har av medici-nalstyrelsen ålagts att omedelbart till patienter åter-betala författningsstridigt uttagna för höga dags-avgifter.

Anledningen till styrelsens ingripande är att en kvinna klagat över, att hon för vård på allmän sal fått betala 3 kr. för dag trots att hon var bosatt inom kommunen. Styrelsen har i anledning härav bestämt, att intet ytterligare statsbidrag skall utbetalas till driften av sjukstugan förrän direktionen styrkt, att den återbetalat vad som uppburits utöver den be-stämnda dagavgiften av kr. 1:50. Ifall direktionen

icke inom skälig tid lämnar de begärda uppgifterna skall styrelsen uppta till prövning frågan om åter-betalning av hela det utbetalade statsbidraget till sjukstugans uppförande.

Norsk miljödonation till lungsjuka. En känd Oslodirektör, Conrad Hensen, som avled i slutet av förra året, har i testamente donerat över 1 miljon kr. till norska nationalföreningen mot tuberkulos. För några år sedan skänkte han en halv miljon kr. till samma förening. För övrigt har han i testamentet bestämt att 100,000 kr. skola gå till ett barnhem och 50,000 kr. till frimurarnas ålderdomshem. En kvarts miljon är avsatt till direktör Hensens släktingar.

Arbetsberedning åt de lungsjuka

"Det är samhällets plikt att återföra de tillfrisknade till lämpligt arbete"

Stockholms stadskollegies arbetsberedningskommitté har avgivit betänkande

Dr. Allan Rülcker.

Kommunalförvaltningen i Stockholm har på sistone tagit ett friskt initiativ på socialpolitikens område, nämligen beträffande anskaffande och beredande av arbete åt partiellt arbetsföra personer. Detta initiativ har riksintresse så till vida, att man har anledning att vänta, att om den i huvudstaden inledda försöksverksamheten även i fortsättningen slår väl ut, torde exemplet komma att följas även av andra kommuner.

En av stadskollegiet tillsatt kommitté, Stadskollegiets arbetsberedningskommitté, avgav den 1 dec. 1938 sitt betänkande. Detta, som i dagarna utkommit från trycket, utgör en för den intresserade synnerligen givande lektyr.

Termen partiell arbetskraft är jämförelsevis ny i den offentliga diskussionen. Förr talade man ofta om sekunda, mindervärdig eller undermålig arbetskraft. Partiell är emellertid ett riktigare uttryck. En person med ett konstgjort ben är exempelvis inte fullgod som grovarbetare, men det är ingenting som hindrar, att han — om han har eller får den härför erforderliga utbildningen — kan prestera ett fullgott skrivbordsarbete. Graden av en människas arbetsduglighet är därför många gånger en ren urvals- och placeringsfråga, kort sagt en fråga om att placera rätt man på rätt plats. Att denna fråga är svårare att lösa för partiell arbetskraft än för annan är tämligen självklart, eftersom färre anställningsmöjligheter stå den endast delvis arbetsföre till buds. På grund av detta har man ansett det lämpligt att förberedande av arbete åt sådan arbetskraft skapa särskilda institutioner vid sidan av den offentliga arbetsförmedlingen; institutioner, som ha större möjligheter än denna att sysselsätta sig med och bedöma det enskilda fallet.

Att de flesta f. d. sanatoriepatienter falla inom kategorien partiell arbetskraft torde vara överflödigt att nämna. Detta förhållande har också uppmärksamats av kommittén. I en till betänkandet fogad bilaga har *stadsdistriktsläkare Allan Rülcker* redogjort för "Allmänna synpunkter på de lungtuberkulosjukas behov av och möjligheter till återinpassning i arbete".

Han framhåller först, hur bl. a. omfattande profylaktiska åtgärder och ökade diagnostiska möjlig-

heter bidragit till påtagliga resultat. Han fortsätter därefter:

"Men — och detta må här starkt framhåvas — likafullt återstår mycket att önska med avseende å eftervårdens rationalisering. Icke minst betydelsefull men i det längsta förbisedd är *samhällets plikt att slutligen återföra de tillfrisknade eller defektläta till ett för varje fall lämpligt arbete*, vilket ju ytterst är avsikten med den kostnadskrävande vården och eftervården."

Den sjuke eller defektläkte kommer ifråga om rätten till arbete att stå tillbaka för den friske och fullt arbetsföre. Dr Rülcker fortsätter:

"I varje fall kämpa alltjämt, utan samhällets stöd, stora skaror av arbetslösa lungtuberkulösa — till hälсан återställda eller defektläta med mer eller mindre nedsatt arbetsförmåga — en mången gång tröstlös kamp gentemot sociala fördomar, riktade mot de lungtuberkulösa, och i konkurrensen med friska medmänniskor. I vårt land, som förskonats från världskrigets stympning av medborgare och som aldrig behövt taga ståndpunkt till frågan om stora skaror av halvinvalidas personliga självförsörjningsproblem, har man kanske svårare att förstå de sjukas synpunkter. De partiellt arbetsförmögna i vårt land kunna icke till sina arbetslöshetsbekymmer lägga krav på erkännande av heroism och vederlag för uppoffringar för fosterlandets yttre försvar. Men skulle icke den osäkra känslan av att den sjukas lott i morgon kan vara min, mobilisera en djupare förståelse för de sjukas öden?"

Så talar en socialt vidsynt läkare, som förstår, att sjukhusvård och medicin bli meningslösa, om icke patienten åter kan upptagas av samhället. Arbetet är dock det, som ger livet mening och i de flesta fall det enda, som möjliggör en socialt tillfredsställande levnadsstandard och livsföring. Vi ha anledning att vänta mycket av dr Rülckers insats i antituberkulosarbetet.

Även från samhällets synpunkt är det av vikt, att den partiella arbetskraften tillvaratages. Kommittén framhåller i detta sammanhang följande:

"För bibehållande av den uppnådda levnadsstandard och än mera för ett ordinarie framåtskridande blir det nödvändigt, att även partiellt arbetsförmögna

personer deltaga i arbetet för att därigenom bidra till sin egen försörjning. Ekonomiskt betydelsefull är vidare den roll, arbetsberedningen spelar för förebyggande av brottslighet etc.

Ur sjukvårdssynpunkt är arbetsanskaffningen i många fall att betrakta som en direkt och ekonomiskt viktig fortsättning av sjukvårdens strävanden att förbättra den nedsatta arbetsförmågan. Arbetslösheten river ofta hastigt ned resultatet av en dyrbar vård och recidiv medför förnyade kostnader."

Kommittén har emellertid inte bara åstadkommit ett betänkande utan, vad bättre är, även arbetat praktiskt. I juli 1937 öppnades kommitténs arbetsberedningsbyrå, som tills vidare så gott som uteslutande sysslat med beredande av arbete åt arbetslösa kontorister och tjänstemän. Denna byrå har haft möjligheter att individualisera arbetet på ett helt annat sätt än den offentliga arbetsförmedlingen. Resultatet av byråns verksamhet kan också betecknas som utomordentligt gott. Från byråns begynnelse i juli 1937 till den 1 april 1938 ha 315 arbetslösa personer beretts arbete, d. v. s. 56 proc. av samtliga de 559 personer, om vilkas arbetsförhållanden upplysningar kunnat erhållas. I betänkandet föreslås, att byrån skall fortsätta sin verksamhet samt utvidgas till att omfatta även manuell arbetskraft.

Vad man från tuberkulosvårdssynpunkt kan anmärka mot det angivna betänkandet är, att man i detta sammanhang icke betonat vikten av social kuratorsverksamhet vid sanatorierna. Detta fastän man beträffande psykiskt sjuka framhåller sjukhuskuratorernas insats vid arbetsberedningen för patienterna. Atminstone vid Stockholms stads tuberkulosvårdsanstalter är behovet av social rådgivning trängande.

M. E.

Stadskollegiets utlåtande och memorial n:r 82/1938: Betänkande ang. arbetsberedning m. m.

Boken kostar kr. 3:90 och kan rekvireras från Stadskollegiet, Stadshuset, Stockholm.

Understöd ur allmänna arvsfonden har tilldelats bl. a. Malmö stads förening mot tuberkulos med 25,000 kr. för att uppföra en koloni i Ballingslöv, och föreningen De lungsjukas vänner i Göteborg med 15,000 kr.

Vården av lungsjuka i Uppsala län. Beträffande frågan om organiserad samverkan mellan lungtuberkulosanstalterna i Uppsala län har landstingets förvaltningsutskott nu för sin del beslutat godkänna ett av tuberkulosnämnden uppgjort förslag till plan. Planen, som numera är föreskriven såsom villkor för erhållande av statsbidrag till tuberkulosjukstugor och tuberkulosavdelningar vid lasarett, fastställles slutgilligt av medicinalstyrelsen.

Enligt planen disponerar landstinget 196 platser för vård av ifrågavarande sjuka, nämligen 121 A-platser vid Central-sanatoriet i Uppsala samt 75 B-platser, som fördela sig med 32 på provisoriska tuberkulosjukstugan vid epidemisjukhuset i Uppsala, 23 på tuberkulosjukstugan i Vattholma och 20 på provisoriska tuberkulosjukstugan (epidemisjukhuset) i Älvkarleö. Dessutom förfogar landstinget över upp till 15 A-platser å jubileumsfondens sanatorier (i första rummet å Hålahult).

Nytt klientel på sanatorierna. Klientelet vid tuberkulos-sanatorierna har under senaste åren undergått en betydande förändring, framhåller dr Bo Carstensen i en redogörelse för tuberkuloskampen i Norrbotten.

Den ökade kunskapen om lungtuberkulosens början och tidigare diagnos har vållat att man nu långt tidigare söker plats på sanatorium än tidigare var fallet. Nu anmälas dagligen färskare fall till intagning, fall som man bara för något årtionde sedan sällan såg i en sanatoriesäng. Och detta av det skäl att man helt enkelt ej kunde ställa diagnosen. Förr gingo en mängd av de tidiga fallen, de s. k. primærtuberkuloserna, hemma och skötte sig för långvarig "influenta", "körtelfeber", "luftröskatarr", "slem på lungorna" o. s. v. Tack vare ökad kunskap, röntgenundersökningen, sänkningsreaktionen o. s. v. komma dessa fall nu till diagnos och behandling.

Prenumerera på Status 1939! Pris 5 kr.

För detta pris erhåller Ni utan extra kostnad "Status"

MIDSOMMAR- och JULNUMMER

(n:r 6 o. 12), vilka annars kosta 1 kr. per st.

Lungsjuka

erhålla emellertid tidskriften för ett pris av 3: — kr. per år.

Till 1938 års prenumeranter och gynnare av vår tidskrift följer med detta nummer ett postgirokort för prenumeration 1939.

Bättre fattigvårdsunderstöd åt de lungsjuka

Otaliga återfall genom umbäranden — Understödet bör ges en mera positiv form: Yrkesutbildning för de unga

De Lungsjukas Eftervårdskommitté har uppvakttat fattigvårdsinspektören

Uppvaktningen från "De lungsjukas eftervårdskommitté" hos hr Wangson i socialstyrelsen: fr. v.: hrr M. Engvall, Johannes Sandrén, byråchefen Wangson, Chr. Olsen, S. Tenvall och E. Karlsson.

Foto: Aftonbladet.

Representanter för De Lungsjukas Eftervårdskommitté uppvakttade onsdagen den 4 jan. fattigvårdsinspektören, byråchef Otto Wangson i Socialstyrelsen med en skrivelse, vari hemställes, att de understödsbelopp, som av fattigvårdsstyrelserna utanordnas till lungsjuka och f. d. lungsjuka, bli av en sådan storlek, att den, som för sin försörjning är beroende av fattigvården, ej genom för låg levnadsstandard utsättes för risken av återfall samt att fattigvårdsunderstödet, särskilt för de yngre, inte bara blir ett understöd, som avser att uppehålla livet, utan där så kan vara lämpligt ges en mera positiv form, såsom yrkesutbildning och dylikt.

I skrivelsen framhålls, att då De Lungsjukas Eftervårdskommitté föregående höst i eftervårdsfrågan uppvakttade Chefen för Socialdepartementet, Statsrådet Gustaf Möller, hemställde kommittén, dels att Statsrådet skulle gå i författning om en allsidig utredning av frågan om nödvändigheten ur skyddssynpunkt av en effektiv och värdig eftervård för de lungsjuka, dels också, att den statliga fattigvårdsinspektionen i avvaktan på, att andra anordningar komme till stånd, skulle fästa sin uppmärksamhet på, huruvida de understöd, som f. n. utanordnades till lungsjuka, med hänsyn till föreliggande omständigheter kunna anses tillräckliga.

Beträffande det förstnämnda önskemålet har detta så till vida vunnit beaktande, att en av Nationalföreningen mot tuberkulos tillsatt kommitté anförtrotts en utredning i eftervårdsfrågan, till vilken Eftervårdskommitténs synpunkter sägas ligga till grund.

✓ Eftervårdsfrågan löses tidigast 1940.

Enligt uppgifter, som under den senaste tiden varit synliga i pressen, väntas denna kommitté ha slutfört sitt arbete någon av de första månaderna 1939, varefter kommitténs

förslag skall ut på remiss till olika myndigheter för avgivande av yttrande. Proposition till riksdagen kan alltså tidigast föreläggas 1940 års riksdag, enligt vad kommitténs ordförande, förre generaldirektören Nils Hellström, meddelar.

Dessa omständigheter aktualisera ytterligare De Lungsjukas Eftervårdskommittés tidigare, här ovan refererade hemställan, om en undersökning, huruvida de fattigvårdsunderstöd, som f. n. utbetalas till de lungsjuka och arbetsoförmögna, äro tillräckliga. Därtill kommer, att levnadskostnaderna under det senaste året stigit ganska avsevärt, under det understöden i stort sett icke undergått någon förhöjning.

Höjda levnadskostnader.

Sälunda hade levnadskostnadsindex, som den 1 okt. 1937 var 165, den 1 okt. 1938 stigit till 167, och vad livsmedelsindex beträffar, har denna under samma tid stigit med fem enheter, från 140 till 145. Som exempel kan nämnas, att fläsket gått upp från kr. 2: 29 till 2: 35 per kg. och gödkalv från 2: 42 till 2: 55. I Stockholm har mjölken, som vid nyårstiden gick ned till 24 öre per liter, sedan dess höjts till 27 öre och torde inom den närmaste tiden komma att undergå ytterligare förhöjning, varjämte smöret under de senaste dagarna höjts med 10 öre per kg. Grädder, bröd, margarin, mjöl och ägg har också stigit ganska avsevärt; ägg med inte mindre än 7 procent — alltsammans för den lungsjuke viktiga, ja, nödvändiga födoämnen.

Vad bostadsfrågan beträffar, kan man, åtminstone i Stockholm, konstatera en höjning av hyrorna för bl. a. möblerade rum. N. D. A. uppgav nyligen, att man för ett någorlunda anständigt och bekvämt möblerat rum i Stockholm f. n. får betala minst 60—65 kr. i månaden. Under 50 kr. torde man i varje fall inte kunna uppbringa ett för en lungsjuk konvalescent lämpligt rum, och det är då lätt att räkna ut, vad t. ex. en ungarl med 70 à 80 kr. i månadsunderstöd sedan får över till mat.

Då de f. d. lungsjuka fortfarande äro och för den närmaste framtiden komma att vara hänvisade till fattigvården, evad det gäller ekonomisk hjälp under konvalescenttiden, är det av vikt, att denna hjälp blir så effektiv, att den f. d. lungsjuke ej under denna tid tvingas att leva under så små ekonomiska förhållanden, att han på nytt äventyrar sin hälsa.

Lagen förpliktigar till effektiv hjälp.

Detta önskemål torde mycket väl kunna tillgodoseas inom ramen av nu gällande fattigvårdslag. Eller rättare: lagen förpliktar därtill. Att det nu på sina håll synes brista i detta avseende, får väl närmast anses bero därpå, att fattigvårdsstyrelserna ofta ej känna till levnadsstandardens betydelse för den f. d. lungsjuke, då det gäller att återvinna hälsan.

Många fattigvårdsstyrelser, särskilt de, som ej ha en intresserad läkare som medlem, sakna sålunda möjligheter att rätt avväga understödets storlek med hänsyn till sjukdomens art.

Vår första anmärkning mot understödet är sålunda, att det synes vara för lågt tilltaget.

Vi kunna ifråga om fattigvårdsunderstödens storlek anföras, att en lungsjuk, arbetsoförmögen, ogift person i Stockholm beviljas högst 80 kr. i månaden (i något undantagsfall 90 kr. — det gäller då en lungsjuk, som åtnjuter folkpension, vilken är inräknad i understödet, och som av tuberkulosbyrån ordinerats ensamt rum med moderna bekvämligheter. Man förutsätter då, att minst 50 kr. av understödet skall gå till hyran.) En annan kategori lungsjuka i Stockholm, likaledes ogifta understödstagare, erhålla endast hyresersättning plus ett mål mat per dag å något undantagsfall 68 öre per dag i "frukostpengar". Beträffande dessa utspisningsställen, speciellt det vid Värmdögatan, har f. ö. hos De Lungsjukas Eftervårdskommitté anförts flera klagomål; sålunda lär där serveras mjölk endast i undantagsfall, och de matgäster, som av läkare ordinerats viss diet, kunna därstädes icke erhålla sådan.

Gifta personer, som båda äro arbetsoförmögna, erhålla ett understöd å 110—130 kr. per månad; gift person med ett barn erhåller 130—150 kr. Därtill kommer vissa mjölkkuponger, som utdelas av Tuberkulosbyrån, och som berättigar till 1 å 2 liter mjölk per dag.

Sämst i landsorten.

Vad beträffar landsortskommunerna äro understöden där i ännu högre grad otillräckliga. I en bilaga till den skrivelse, som vid vår uppvaktning hos Chefen för Socialdepartementet i fjol höst överlämnades, framhåller sålunda bl. a. patienternas understödsförening vid Kroppefjälls sanatorium i Dalsland, att förhållandena för de lungsjuka på landsbygden och i småstäderna te sig svårare än t. ex. i Stockholm.

Väsby Sanatoriums Patienters Understödsförening uttalar: "Otaliga äro de fall, där lungsjuka fått återfall i sjukdomen — just på grund av umbäranden, orsakade av för knappt tilltagna understöd från stad eller kommun."

Även Hålahults Patienters Understödsförening framhåller, att förhållandena betr. ekonomisk hjälp från kommunen på de flesta platser i vårt land är sämre än i Stockholm.

I brev till De Lungsjukas Eftervårdskommitté skriver Understödsföreningen för Lung T. B. C.-sjuka i Malmö stad: "Här i Malmö äro Edra understödsbelopp i Stockholm rent av ouppnåeliga och sagolika. Medeltalet för ogift person är här omkring 35 kr. per månad och för gift med två barn 95. Vi ha t. ex. familj med fyra barn, som skall leva och betala hyra för 120 kr. per månad plus 10 å 12 kronors extra förtjänst. På landsbygden med all säkerhet sämre förhållanden. Därför skulle vi malmöbor önska, att hela dispensärverksamheten omlades till ett statligt organ, som oberoende av lokala synpunkter, omhänderhade hela eftervården av oss tbc-sjuka och att vi fullständigt avkopplades från fattigvården."

En undersökning av f. d. sanatoriepatienters levnadsförhållanden, som i somras företogs av De Lungsjukas Eftervårdskommitté, har ytterligare understrukit dessa synpunkter, icke minst vad beträffar landsortskommunerna. Som exempel kan nämnas, att en lungsjuk, arbetsoförmögen flicka i Ockelbo åtnjuter ett fattigvårdsunderstöd av 50 kr. i månaden. Hennes existens möjliggöres därigenom, att hon för detta belopp fått inackordera sig hos anhöriga. En sommerska i Djursholm, som bor tillsammans med sin 73-åriga far, har likaledes 50 kr. i månaden i fattigvårdsunderstöd. Fadern har folkpension plus 36 kr. i månaden till hyra. "Lägenheten är kall, modern, med läge åt öster."

En lungsjuk man med hustru och barn i Nacka erhåller

från kommunen 28 kr. i veckan, bränsle samt "en del av hyran". En skräddare i en annan landskommun, ogift, även han arbetsoförmögen, troligtvis för all framtid, har 26 kr. i månaden i folkpension och får av kommunen 15 kr. i månaden. Han bor i en stuga, som han ärvt efter sin mor.

En man med hustru och barn i Skebo bruk får 70 kr. i månaden och åtnjuter fri bostad av kommunen.

Många fattigvårdsstyrelser totalt oförstående.

Exemplen skulle kunna mångfaldigas. I många undan-gömda landskommuner leva lungsjuka understödstagare på svältgränsen — "i bästa fall" bli de intagna "till full försörjning" å socknens ålderdomshem, där de oftast få nöja sig med den kost, som består hemmets övriga, mera ålderstigna pensionärer — en kost, som i de allra flesta fall är otillräcklig för en lungsjuk.

Beträffande många av landsbygdens fattigvårdsstyrelser inställning till sina lungsjuka klienter, kan som exempel anföras, att vi erfarit fall, där vederbörande fattigvårdsmyndigheter helt enkelt vägrat att förse sanatoriepatienter med de nödvändigaste klädesplagg, vilka föreskrivits av sjukhuset, och först efter påtryckning från sjukhusmyndigheternas sida lossat på pungen. För dem är den lungsjuke, som "lagt sig kommunen till last", en ständig nagel i ögat.

Många sanatoriepatienter ha även framhållit önskvärdheten av att de under sanatorievistelsen erhöles något mindre belopp per månad som fickpengar av resp. hemkommun. Flera större kommuner tillämpa visserligen denna princip, men patienter, hemmahörande i de små landskommunerna, stå ofta utan möjlighet att skaffa sig det allra nödvändigaste såsom tvål, tandborste, rakdon o. d., som i de flesta fall ej tillhandahålles av sjukhuset; de ha icke möjlighet att skriva ett brev e. d. såvida icke vänner eller anhöriga kunna sända dem en slant. På en del sanatorier — såsom t. ex. i Stockholm och stockholmstrakten — utdelas visserligen smärre understöd till behövande patienter från patienternas understödsförening, men det är att märka, att fattigvården, åtminstone i Stockholms stad, gör avdrag för dessa understödsbelopp, då det gäller att bevilja fattigvårdsunderstöd åt en från sanatoriet utskrivnen, arbetsoförmögen och medellös konvalescent.

På en del håll tillämpas den principen, att patienten får behålla någon liten del eller t. o. m. hela folkpensionsbeloppet under sanatorievistelsen — i senare fall får vederbörande helt och hållet bestå sig själv med kläder.

Yrkesutbildning önskas.

Det är emellertid icke främst understöd vi lungsjuka eftersträva. Vår erfarenhet är, att de f. d. lungsjuka i allmänhet ha en mycket stark åstundan att genom eget arbete kunna försörja sig själva. Men här möta många svårigheter. Många gånger kanske vederbörande på grund av sitt hälsotillstånd inte kan ta vilket arbete som helst, men han har ingen utbildning för något yrke, som kan anses lämpligare. Och en annan sak. Undersökningar visa, att tuberkulosen är särskilt mycket utbredd inom vissa yrken, ännu mer påfallande är emellertid, hur mycket högre både sjuklighet och dödlighet i tuberkulos är i de lägre inkomstgrupperna än i de högre. Det är även allmänt bekant, att inkomsterna äro lägre för den okvalificerade, icke yrkesutbildade arbetaren än för den, som fått en god utbildning. Då man har mångfaldiga bevis för hur levnadsstandardens inverkar på lungtuberkulosens förlopp, synes det oss vara av vikt, att man i samband med eftervården av de lungsjuka tänker på, att konvalescenttiden utnyttjas så, att vederbörande, då han på nytt kan börja arbeta, är kompetent för en bättre avlönad befattning eller så, att han kan lämna ett olämpligt yrke för ett lämpligare. Det vill m. a. o. säga, att den som är villig att underkasta sig yrkesutbildning och är i behov av sådan samt är lämplig därtill, beredes möjligheter till detta.

Jämlikt bestämmelserna i 26 § fattigvårdslagen torde det vara möjligt för fattigvårdsstyrelserna att lämna bidrag till sådan yrkesutbildning. I nämnda paragraf heter det bl. a.: "Vid fattigvårdens handhavande bör fattigvårdsstyrelsen låta

(Forts. å sid. 10.)

Den döda.

Du sov – liksom Antiken sover
sin djupa skönhetssömn på Tidens arm.
Från själva gudarnas alkover
ett skimmer hölja tycktes snövit barm.

Och som en rosig sky allenast,
i guldblå minnet av en vacker dröm,
log denna blyga mun, som senast
förgången dag var älskogsvarm och öm.

För jorden var du borta redan.
Den sol, som livet i ditt öga tänt,
blott som en stjärnblek månens nedan
till Evighetens allnatt återvänt.

I världen aldrig mer din klara
och rika själ sin himmels sändebud
för den du älskat skulle uppenbara.
Du, källors syster, och en lyras brud!

Carl Sam ^o Åsberg

Mjölkhygien

Hur många husmödrar ha ej frågat sig om det ej skulle kunna åvägabringas en för smittoämnen mera skyddad mjölkförsäljning än den vi nu ha med mjölk i öppna cylindrar? I olika länder praktiseras ett flertal sätt med sluten mjölkförsäljning och i en del länder är det t. o. m. förbjudet att sälja mjölk från öppna behållare.

En undersökning av de svenska förhållandena visar att experiment under ett pars års tid gjorts med en manuell mjölk-mätare av ovan avbildade typ. Dessa experiment ha nu slutgiltigt fått sin lösning i och med att man lyckats göra mjölk-mätaren automatisk.

Fördelen med en dylik hermetiskt tillsluten flaska ligger i öppen dag. Driven med turbokompressor som den är blir den billigare för innehavaren; både arbets- och mjölkbesparande! Inga mått och trattar att diska, inga flaskor och tillbringare, där mjölken rinner efter, och framför allt slipper kunderna taga risken att köpa den mjölk, som under en hel dag varit utsatt för påverkan från den luft, som finnes i försäljningslokalen.

Pastöriseringen gör, som vi vet, mjölken mera mottaglig för baciller, och det är ej otroligt att förkylnings- och andra baciller från kunder eller biträden vidarebefordras just genom mjölk. Ett direkt samband är givetvis svårt att bevisa men det har dock hänt att i en mjölkbutik biträdet insjuknade i tuberkulos samtidigt som en i samma hus boende person även konstaterades smittad med tuberkulos.

I samband härmed aktualiseras ju inte bara frågan om en mera hygienisk mjölkförsäljning utan även en effektivare kontroll av våra biträdens hälsotillstånd i mjölk-, kött- och specceributiker.

Margit Malmsten.

Betald annonsplats.

Skriv i kväll

efter prospekt över den hermodskurs Ni vill läsa!

■ **HERMODS, Malmö** ■

Bättre fattigvårdsunderstöd . . .

(Forts. från sid. 8.)

sig angeläget vara att lämna understöd på sådant sätt, att den behövande så vitt möjligt må bliva i stånd att för framtiden försörja sig själv och de sina." Denna bestämmelse behöver väl inte bara tolkas så, att — som det framgår av fortsättningen på paragrafen — fattigvårdsstyrelsen bör samarbeta med arbetsförmedlingen. Tvärtom tro vi det vara i fullaste överensstämmelse med lagstiftningens anda, om fattigvårdsstyrelsen vidtar sådana anstalter, att den behövande får en utbildning, som ger honom möjligheter att sedan med större utsikter till framgång anlita arbetsförmedlingen.

*

Byråchefen Wangson tog under en timplång överläggning intresserad del av vad deputationen hade att anföra och förhörde sig ingående om de lungsjukas levnadsförhållanden. Byråchefen lovade att taga framställningen under övervägande och undersöka, på vad sätt önskemålen skola kunna uppfyllas.

Eftertryck av text och bilder i "Status" utan angivande av källan förbjödes!

WALDEIS OCH P

AV JOHANNES EDFELT

1.

Det börjar skymma i det tysta rummet, där en doft av kamfer simmar kring. Dagen har bleknat till askgrått och sedan djupnat till sammetsblått. Du är sjuk, och du är trettio år. Febern har rullat i vågor genom din kropp, lakanen ha varit genomblöta av svett. Feberkurvan har hållit sig ganska konstant kring 40°, men en gång har den desperat överstigit detta röda och farliga streck, detta ofta ödesdigra streck, gränsen uppåt till zonen i dödens närhet. Som i en dröm har du sett din mors ansikte luta sig över dig och känt den svala beröringen av den våta duk, varmed hon baddat din brännande panna. Nu är krisen över, viskar någon, som sitter vid din sida och är klädd i vitt. En sjuksyster? Du ser inte riktigt klart. Den färd du gjort har varit lång och underlig. Var har du färdats? Genom ett ökenlandskap? Ibland, men oftast genom långa och smala tunnlår, tycker du, tunnlår, som då och då upplysts av ett sprakande, blåvitt, elektriskt ljus. Så vänlig denna skymning förefaller dig nu. Den är som svalka och läkedom. Så djup och sval rymden är, som du kan se genom fönstret med dess vita träkors. Du drar ett långt och befriat andetag. Dig väntar mycket svårare perser i livet, men det vet du ingenting om.

Det är i spanska sjukans, i kålrötternas och brödkortens år.

2.

Det är i Berlin en dag i december i onådens efterkrigstid. Så grå, så fuktdrypande, så monoton i sitt stenmajestät hade du aldrig trott, att någon stad kunde vara. Du har strövat kring kvällarna i ända i långsträckt alléer med immigt lykt-sken och målade kokotter och här och var en invalid, ett groteskt fragment av en människokropp, i sin låga vagn. Nu sitter du i en restaurang vid Unter den Linden och mitt emot dig vid bordet sitter den av dig så beundrade diktaren med det yviga håret och de ibland så trötta dragen, som plötsligt

kunna överfaras av ett oförlitligt leende, sammansatt av godmodighet och ironi, och ändå alltid med ett hemligt stänk av svärmod.

— Jag kunde inte ens med tillhjälp av alla upptänkliga medel sova mer än två timmar om dygnet, berättar han, och hans stämma — låg, tunn, på ett egendomligt sätt vadderad — står i en så sällsam kontrast till hans yttre.

— Så beslöt jag att uppsöka en hjärtspecialist, en professor här i Berlin. Näväl, jag stegar upp till honom en dag, förklarar, hur det är fatt med mig; han sätter stetoskopet mot min hjärtetrakt och utbrister efter en stunds lyssnande förfärad: "Min herre, Ni är en död man inom tre år, om Ni inte låter göra något åt det här".

— Tack, säger jag, men jag har planerat arbete för fyra år framåt. Kunde vi inte ingå en kompromiss och säga tre- och etthalvt år?

— Men, bäste herr..., ta inte denna sak så nonchalant, betänk i alla fall, vad världen skulle förlora i Er.

— Förtörnad över denna dåliga komplimang går jag fram till mannen och luggar honom. Men hans tyska affärssinne sviker honom inte, utan han utbrister: "Bäste herr..., jag rekommenderar mina utmärkta kurer, åtti stycken, hundra mark stycket".

— Tack, säger jag, men mitt hjärta skulle ändå brista, när jag ska betala räkningen.

Och han ler sitt sällsamma leende, underfundigt, godmodigt, en smula vekt, en smula ironiskt.

Det är i onådens Berlin. Och det är året efter Ruhrockupationens upphävande.

Johannes Edfelt

FALUN

~ Bennströms Lämpor ~

SANNINGEN

För Status

av Eld

En julklapp är ett heligt ting signat av kärleken eller åtminstone vänskapen och den får därför inte vidröras profant. Den är tabu.

Mannen visste detta så väl, att han inte alls tänkte på det. Några dagar efter jul stod han framför spegeln och drog långsamt ihop halslinningen till den julklappsskjorta som egenhändigt sytts av hans fru och som därför var signad av kärleken. Han drog för att få linningen att gå ihop, men det visade sig omöjligt. Dessutom knakade det i skjortans ryggsyteke när han gjorde dessa försök, ty den var sydd i julbrådska och kärlek — nej, i lidelse. Och en skjorta skall icke sys med lidelse utan med klok beräkning, varsamma stygn och varm vänskap.

Mannen tänkte inte därpå utan sade högt så att hans hustru hörde det:

— Djäkla säck till skjortskrälle!

Det blev alldeles tyst bakom honom, och han förstod euhuru för sent att han sagt något som aldrig kunde förlätas, att han nupit i en fjärilsvinge. Och han vände sig om för att trösta och be om förlåtelse när hon skulle brista ihop i förtvivlad gråt; många män kliva så ännu omkring i romantikens tidevarv.

Men därav blev intet. Hon reste sig med flammande ögon:

— Jag har gjort den själv, och den duger nog! Man skall inte komma och säga så om *en julklapp!*

Nu mindes mannen julklappens särställning som gåva och högtidsskänk och han sade för att försvara sig idiotiskt nog:

— Men det är sanning, rara du, att skjortan är för trång. Det är *sanning* och vi måste vara sanna mot varandra annars går det aldrig ihop.

— Sanning, svarade den moderna hustrun med röst av frusen sten. Tror du att det där tyget jag fick av dig, 1932 års modfärg, var sådant att jag kan göra mig en fin klädning av det. Och den där hårvattensflaskan av okänt tyskt fabrikat har

sånär gjort mig flintskallig. Det är sanningen om ett par av dina julklappar.

Och så svävade sanningens gudinna fram i all sin prakt, finlemmad, grekiskt skön med den lysande facklan över sitt huvud ända tills frun föll ihop, ty hon var inte van vid så mycket sanning på en gång.

Mannen tog henne i sina armar, klappade henne sakta på den skälvande ryggen och bad:

— Inte ledsen nu snälla rara. Det var mitt fel. Jag tappade den usla kragknappen och så blev jag nervös. Inte är det något fel på skjortan inte. Det var mitt dåliga lynne.

Hon tittade upp, log med tårar i ögonen och sade:

— Och det där jag sade om tyget var fel, och om hårvattnet. Vi ska aldrig göra så mer Ewald.

— Nej, aldrig, aldrig mer. Vi ska aldrig gräla mer och aldrig tala sanning.

Försoningen blev fullständig och beseglades med kyssar under ömt, upprivet själstillstånd.

Och mannen tog på sin skjorta och gick ut, blå i ansiktet, medan frun satte hårvattensflaskan på hans toalettbord och skickade jungfrun efter ett paket Valöria färgtvål för finare tyger.

Så levde de lyckliga till sin död.

Tryckeri A.-B. Federativ

KLARA VÄSTRA KYRKO GATA 17

Telefoner: Faktorskontoret 10 98 12

Kassakontoret 11 35 14

Hjälp till utbildning åt sanatorieutskrivna. Styrelsen för Svenska nationalföreningen mot tuberkulos har för ett av nationalföreningens sociala utredning planerat yrkesskolesanatorium, avsett att bereda yngre, från sanatorier utskrivna personer tillfälle till utbildning i lämpliga yrken, anslagit 250,000 kr. såsom bidrag till täckande av engångskostnader för inredning av verkstadslokaler, anskaffning av maskiner och undervisningsmateriel m. m.

från vår horisont

Arbete befordrar hälsa . . .

Jag träffade häromdagen en av vårt lands mera framstående tuberkulosläkare, vilken menade, att det icke skulle skada att i denna tidskrift och på denna plats upptaga till diskussion frågan om arbetsterapien på sanatorierna. Vederbörande läkare hade den uppfattningen, att patienterna ofta missförstå motiven till att överläkaren skriver ordet "arbete" under de övriga ordinationerna på patientens lista — att man tillskriver detta andra bevekelsegrunder än rent medicinska.

"Arbete befordrar hälsa och välstånd och förhindrar många tillfällen till synd" stod det att läsa i den gamla katekesen, och även om denna bok numera är omodern, torde denna sentens dock icke vara det. Jag är nog optimistisk att tro, att de flesta sanatoriepatienter i detta fall ha samma uppfattning som jag. För en patient, som håller på att "friskna till" blir tiden på sanatoriet ofta lång nog, och många tar nog därför emot "ordinationen" om arbete med tacksamhet. För en verksam själ är det mera tillfredsställande att ha något att syssla med än att ligga i överksamhet "på hallen". Inte sant?

Sedan kan det ju diskuteras, vilka slag av sysselsättningar, som äro lämpliga för lungsjuka — ur olika synpunkter. Vill man ge arbetsterapien på ett sanatorium sken av någon sorts yrkesutbildning, bör man givetvis tillse, att patienten får lära sig ett yrke, som han eller hon verkligen kan praktisera ute i livet — ett yrke, som dels inte är skadligt för vederbörandes hälsa och vari dels patienten kan ha något hopp om att få plats i.

Beträffande den förra synpunkten torde den verka ganska obehörlig i detta sammanhang; en läkare ser nog i de flesta fall till, att patienten inte överanstränger sig. Detta hindrar ju inte, att jag själv på ett länssanatorium i landsorten varit vittne till, hur patienterna skickades ut att säga ved tills de

blevo svettiga och sedan förkylda. Vi få emellertid anse detta vara undantaget, som bekräftar regeln.

Vad den senare synpunkten beträffar, vill jag påpeka, att på några sanatorier sysselsättas patienterna med s. k. bokbinderi — det heter, att "nu skall ni få lära er att binda böcker".

Nu är det ju så, att bokbindare blir man inte på en dag; bokbinderi är ett yrke, som fordrar såväl anlag som lång utbildningstid. Dessutom är det ett yrke, vari arbetstillgången blir allt sämre, allteftersom detsamma övergår från manuella till industriella metoder. Möjligheterna för en lungsjuk att efter att på sjukhuset ha sysselsatts med "bokbinderi" få plats i detta yrke i den fria marknaden äro få eller inga.

En annan sak är, om vederbörande överläkare säger så här till patienten: "Nu är det inte nyttigt för er längre att gå omkring och slå dank. Gå därför upp i 'bokbinderiet' och klistra hostmasker och röntgenkuvert."

Under sådana förhållanden har man inte anledning att protestera.

Som jag förut sagt: Jag tror dock inte, att sanatoriepatienterna i gemen ha något emot att bli sysselsatta under sanatorievistelsen. Det finns många exempel på patienter, som på eget initiativ tagit en kurs i något ämne från ett korrespondensinstitut och därigenom förökat sina kunskaper under sjukdomstiden. Det är också en känd sak, att många vackra textilarbeten, broderier och andra hemslöjdsalster emanera från sjuksängarna på sanatorierna. Känslan av att på något sätt "göra nytta" är mycket stimulerande för en sanatoriepatient.

I detta fall kan man verkligen säga att arbete befordrar hälsa — om också inte ekonomiskt välstånd!

Juan.

"STATUS" är de lungsjukas egen tidskrift!
är startad, driven och kontrollerad av de lungsjuka själva!
är det enda officiella organet för de lungsjuka i Sverige!

HYRESGÄSTEN

Novell av Eyvind Johnson

Ja, nu har familjen Dubois flyttat, och här är ganska lugnt i huset. Herr Dubois har flyttat in till Paris för att vårda sina svaga nerver, och fru Dubois har flyttat någon annanstans med sitt väldiga möblemang. Alla här äro åter goda vänner, och alla ha varit in i Dubois' före detta lägenhet och tittat på det trasiga sängkammargolvet och de misshandlade väggarna, och i lägenheten under och tittat upp genom hålet i taket, ruskat på huvudena, knäppt händerna och tackat alla gudar för, att de inte blivit skapade som vissa personer, exempelvis familjen Dubois.

Paret Dubois kom inflyttande med buller och brak. Det var en reel, borgerlig fransk inflyttning av stora hav till sängar,

skåp, som voro små hus, och ett matsalsbord, som man visserligen hyggligt nog skruvade sönder, sedan det hindrat trafiken på trottoaren och i trappuppgången nästan en hel dag.

— Nu kommer huset att spricka, sade någon, och det var ju inte så dumt sagt.

Människorna, som hörde till detta väldiga möblemang, som skulle räckt till en sjurumsvåning, voro båda två småväxta, tunna och oansenliga. Man fick genast höra talas om, att de inte trivdes med varandra. De hade haft någon slags affär men dragit sig tillbaka för att leva i lugn och ro, påstod madame. Deras lägenhet låg i näst översta våningen och var helt

(Forts. å sid. 18.)

SNÅLSKJUTS

Den lungsjuke får efter sanatorievistelsen med understödets hjälp släpa sig med samhällets släde så gott han kan. Hur skulle det vara att i stället ge honom ett lämpligt arbete — låta honom sitta upp i släden?

Guld och Annat

Efterföljansvärt exempel.

Kalle Andersson.
(Teckning av Albert
Engström.)

som sagt, fyllt 85. Vi återkomma på 100-årsdagen!

Vidstående bild föreställer den oförbrännerlige xylografen Kalle Andersson i Grisslehamn, som i slutet på förra året fyllde 85 år.

Kalle Andersson kom till Grisslehamn år 1900 — således för mer än 38 år sedan — med det beskedet att han på grund av lungtuberkulos hade högst ett år kvar att leva.

Och nu har han, som sagt, fyllt 85. Vi återkomma på 100-årsdagen!

Bra gjort, Uddevalla!

Status jul- och nyårsnummer såldes i över 10,000 ex., trots att tidskriften av ekonomiska skäl kanske inte så framgångsrikt kunde konkurrera med den övriga livliga floran av julpublikationer. Våra återförsäljare ha trots detta nedlagt ett arbete på tidningens spridning, som är värt allt beröm.

Sälunda ha t. ex. patienterna på Majblommehemmet i Uddevalla sålt inte mindre än 1,000 ex. Vilket härmed dem till heder och andra till exempel tack-samt noteras.

Från Afrika.

— Va' står du å elephantiserar över?

Nationalföreningens nyårsmarke,

vilket som bekant utges till förmån för kampen mot tuberkulosen, har bl. a. från affärshäll kritiserats såsom allt för litet "ljus och glatt" för att passa vid juletid.

Märket föreställer nämligen ett sovande tuberkulöst barn och dess realistiska utförande har tydligen berört vissa människor — vilka helst vilja blunda för livets skuggsidor — mindre väl. Inte får man så där handgripligt påminna folk, som går att njuta av livets goda under helgen, om sjukdom och fattigdom!

D. N. har haft en intervju med d:r Gustaf Neander i Nationalföreningen i saken, och d:r Neander intygar, att Nationalföreningen fått mottaga många protester mot märket. Konstnären, som utfört detsamma är ingen okänd kläpare. Albin Amelin har ett gott och erkänt konstnärnamn. Vad är det som vällar missnöjet? Ämnesvalet? Bilden föreställer ett barn som sover djupt och lugnt. Men det är icke den vanliga barntypen, den rosenkindade keruben, som ännu i sömnen och drömmen ler och gläds åt all härlighet livet bjuder. Detta barn ler icke i drömmen, det ser allvarligt, en aning plägat ut. Kanske har konstnären velat ge bilden av ett barn som livet bjuder så litet ljus och lycka att det inte ens räcker till att skapa en ljus dröm eller ett litet leende i sömnen av. Sådana barn finnas, och i deras hem är tuberkulosen ingen sällsynt gäst. Det är sannolikt det perspektiv bilden av detta sovande barn öppnar in mot mörka djup som känns "avskyvärt och hemskt" och som verkar irriterande på lyxaffärernas kunder.

Den gamla visan.

Ur tidningen "Husmodern" saxa vi följande insändare:

Jag är gift och i 40-årsåldern. Blev för 2—3 år sedan sjuk i lung-tbc. Sedan dess är det nästan omöjligt att få tag i någon att sköta hemmet. Jag har vistats på sanatorium några månader och lärt att sköta mig. Bostaden hygienisk, frisk och trevlig; jag städar och sköter mitt rum själv, utom att jag får hjälp med att tvätta korkmattan. Har själv 2 barn hemma. Dessa äro friska som nötkärnor. Jag iakttagjer ju all föreskriven försiktighet i fråga om servis och allt som kan komma i fråga.

Nu till saken; finns det ingen barmhärtig, kärleksfull människa, som kan sätta sig in i saken och förstå vilket oerhört lidande de tbc-sjuka utsätts för, då folk öppet visar rädsla för dem.

Det finns en kvinna här på trakten, som, så fort jag fått tag i en hjälp, personligen på gatan eller i någon affär, söker upp min hjälp, och varnar henne för att vara hos oss i hemmet och arbeta. Om hon bara höll sig till sanningen, men det gör hon ej.

Någon läsare tycker kanske att jag kunde vara på sanatorium ständigt. Den som har varit på sjukhus en längre tid, vet kanske hur oerhört man längtar hem. Och när jag är hemma kan jag dock se över det hela, och vara till hjälp för man och barn, också uträtta något lättare arbete. Skulle någon känna sig kallad till en dylik plats, och vill någon för övrigt uttala sig i saken är jag mycket tacksam för svar i Folkets röst.

Förtvivlad maka och mor.

Hur skall den farliga och smittosamma sjukdomen bacillskräck effektivt kunna bekämpas i vårt land?

Slutligen

berättas följande historia från Västergötland:

Patienterna Andersson och Pettersson konversera på länssanatoriets ligghall och upptäcka därvid, att de ha gemensamma bekanta i Anderssons hemsocken, Norra Vånga.

Pettersson: — Då känner du kanske Erik Karlsson i Vånga?

Andersson: — Karlsson — Karlsson? (Paus.) Då ä inte Anders Hjort du menar?

Red.

LITTERATUR

Från Lyx-Schweiz till "Lort-Sverige"

"Solen botar" heter den senaste "sanatorieromanen". Den skiljer sig icke från sina föregångare i europeisk litteratur i det avseendet att miljön är lyxsanatoriets. Thomas Manns klassiska "Der Saubenberg", Sven Stolpes "I Dödens väntrum" och Sigrid Boo's "Livhanken" — alla dessa romaner, som sysselsätta sig med lungsjuka och deras problem utspelas i lyxmiljö; de två förstnämnda i Schweiz, Sigrid Boo's i Norge. Så även Herman Hoster's "Solen botar".

När kommer den *verkliga* sanatorieromanen; den, som behandlar livet på ett svenskt "fattigsanatorium"? Lungtuberkulosen är främst en proletärsjukdom, och de fattiga lungsjukas problem äro långt mera aktuella och intressanta än de lungsjuka rikas — de äro sociala problem och som sådana värda mera uppmärksamhet än de mer eller mindre sexuella komplex, som författarna av ovannämnda "sanatorieromaner" tillskriva sina hysteriska romanhjältinnor.

"Solen botar" är visserligen relativt välgörande fri från denna hittills obligatoriska ingrediens i en "sanatorieroman". Men man saknar dock även här lungsjukdomens ekonomiska problem. Å andra sidan sett visar författaren — en läkare — att han har en ingående kunskap icke endast om lungtuberkulosis botemedel utan även om den egendomliga, psykiska förändring man märker hos tuberkulospatienter. Dr Hoster är psykolog, och i hans bok finner man aforismer, som äro väl värda att räddas undan glömskan. "De sjukas karaktär är deras öde", säger han sålunda på ett ställe; "de flesta dör inte av sina förstörda lungor utan på grund av sin svaga karaktär".

En annan intressant (och riktig) iakttagelse är den, att lungsjuka kvinnor ofta förändra sig i sin moraliska uppfattning, genomgå en luttring, en omvändelse till det goda, vilket återigen är sällsynt hos sjuka män, vilka snarare luta åt en anti-religiös inställning. Flera sådana exempel på psykologisk skarpsyn skulle kunna anföras.

En av bokens huvudpersoner är läkare och vetenskapsman; han har uppfunnit ett läkemedel (något sorts guldsalt) mot tuberkulos. I en dagstidning har en recensent-läkare skyndat sig att förklara, att "detta tar en oförtjänt stor plats i handlingen, och tendensen att inge förhoppningar om något sådant saliggörande medel är skäligen onödig, då det ej existerar i verkligheten".

Tillåt en lekman en vördsam fråga: "Är det alldeles otänk-

bart, att ett dylikt medel skulle kunna uppfinnas mot tuberkulosen, även om prövade guldsalt- och andra preparat hittills visat sig odugliga? Är icke ett sådant uttalande något för-mätet? Däremot är det desto mera motiverat att i detta sammanhang anmärka på bokens titel: "Solen botar". Som bekant *activerar* solen liksom vissa andra "misslyckade" terapier även tuberkulosen.

Detta som en parentes. Om romanen i övrigt kan sägas, att den är väl värd att läsas; den är på sitt vis "spännande", den är intressant, inte bara för de lungsjuka utan även för de friska. Köp den och läs den!

+

Från Lyx-Schweiz till "Lort-Sverige" är steget långt. Lubbe Nordströms odysse i den svenska landsorten med åtföljande radioföredrag har väckt till liv många livliga protester — och även många gillande morningar. Åttio procent ros och tjugo procent ris säger visst Lubbe själv.

Sina iakttagelser har hr Nordström sammanfört i boken "Lort-Sverige", och densamma ger naturligtvis en bättre överblick av de svenska bostadsförhållandena än vad radioföredragen kunnat ge. Det skulle väl föra för långt att här ge en utförligare recension av detta värdefulla bokverk; låtom oss därför nöja oss med bokens mera för oss anmärkningsvärda avsnitt.

Till en början konstaterar förf. att av de undersökta lägenheterna i dagens Sverige äro 15,1 proc. komplett *förfallna*, 18,6 proc. äro *genomslå*, 40,7 proc. äro mer eller mindre *eländiga*, 51,4 proc. behöva *förbättras*. Vad återstår då? Jo, *endast 7,9 proc. äro fullgoda*.

Detta är i sanning fruktansvärda siffror. Särskilt om man betänker bostadsfrågans inverkan på tuberkulosfrekvensen; det gäller då särskilt bostädernas *storlek*. "Det har visat sig", säger förf., "att dödligheten i tuberkulos är särskilt stor i en- och tvårumslägenheter". (Även de reumatiska sjukdomarna ha visat sig få ett svårare förlopp med dåliga läkningsmöjligheter just i dylika lägenheter.)

Förf. ägnar också uppmärksamhet åt den förkättrade understödsmentaliteten, vilken otvivelaktigt fått en viss utbredning i vårt land. Men härtill fogar förf. följande kloka anmärkning:

"Understödsmentaliteten då? — Den finns! Det ska inte förnekas! Men så rasande farligt är det inte. Om alla, som skriker om understödsgarmentalitet, skulle tänka på, att Sveriges bönder årligen kostar landet mellan 300 och 400 miljoner i rent understöd, så skulle dom kanske inte göra sånt väsen, då en fattig änka får en slant för att inte frysa ihjäl med sina barn."

Eller — skulle man vilja tillägga — då en arbetsoförmögen lungsjuk i ängslan över möjligheterna att kunna bevara sin hälsa med de otillräckliga medel, samhället ger honom för hans existens, förklarar, att han omöjligt kan leva i en ohälsosam bostad och med ett mål mat om dagen!

Lubbe Nordströms bok är saklig, och den är — just därför — upprörande. Den är bl. a. ett nytt och värdefullt dokument för belysning av problemet om tuberkulosen och bostadsförhållandena. Och till detta problem har författaren själv lovat att återkomma i en artikel i denna tidskrift.

Prenumerera på

“STATUS”

Johannes Sandström

B L I X T E N

Av J. A. Göth

En av de stiligaste militärer jag sett var husaren Blixt.

När jag lärde känna Blixt, var han omkring fyrtio år, alltid fin och städad även som civil. När han var i uniformen och till häst, då var han i mina pojkögon högre än allt annat. Han var klädd i höga smalskaftade ridstövlar med stora, blanka sporrar, smala, vita boeskinnsbyxor, många gula snören och knappar i den åtsittande dolman, päls på rygg, sabeltaska och en lång skramlande sabel, på huvudet den höga keppin med en svajande plym och i hölstret på sadeln en stor husarpistol. De stora knävelborrarna var käckt uppvidna, det väldiga pipskägget på spets, och den gamla blanka husarmärren dansade under honom. Då sa jag och andra småpojkar alldeles som kvinnfolken:

— O, så grann han är!

På regementet bland befäl och kamrater sades det, att Blixten var en slöfock, som bäst passade i kokgraven eller som stallvakt. Men stram var den gamle Blixten, och vidare upplagd för arbete i hemorten var han inte. Egentligen var han målare, men han hade inte mycket att göra. Sitt torp skötte han rätt så illa. Ibland hade han en ko och en gammal häst och ibland bara häst. Och med den fick fosterdottern köra den fyra mil långa vägen till Växjö, när det fanns något att fodra med, så han orkade gå.

Men vad som aldrig felade i det gamla husartorpet, det var ammunition till den gamla mynningsladdaren och en byræcka, som kallades jakthund. Ty jägare och fiskare var Blixten, och många gånger har jag som liten pojk varit med honom och metat och hjälpt hans hund att köra hare, när det var snö. De flesta gångerna fastnade haren i någon snara, för sådana fanns det gott om på den tiden. Fiskelycka hade Blixt bra, men sköt dåligt det gjorde han, och när han bommade, var alltid bössan förgjord.

Då gick Blixt hem och fyllde bösspipan med vatten och surdeg och satte den nära intill brasan, och när det började jäsa över, fick den som förgjort bössan sådana hemska magplågor, att han måste komma och göra opp i godo. Men hade bara Blixt alla grunkorna i ordning i lådan i bösskolven, då var det lygens att förgöra den. I den lådan fanns lite tibast, venlarot,* ett ben av en mört från Sörsjön, i en vaxad fjäderpenna lite vatten ur Nidingsbrunn och en silverkula, hamrad av en tredaler.

Blixt var mycket vidskeplig, som alla jägare då, och en del än. Mötte han en käring, sa han:

— Tvy ditt lea troll, gå för skam i våll! Mötte han en katt, kratsade han ut haglen och sköt krutskottet mitt i synen på den stackaren. Fick han höra en korp skrika, då gjorde han kors-tecknet och gick hem och lade sig. När han avgick ur krigstjänsten med pension, byggde han sig en liten stuga, grävde några land bland bergknallarna och planterade fruktträd. Fosterdottern kom ut i världen. Mor Blixt dog och han blev ensam.

Sin lilla stuga höll han mycket fin. Fast han fick svälta, så skildes han aldrig från sin gamla hund och sin bössa, och när han fick på sig jaktkostymen, då var gubben fortfarande i parad. Då satt den gröna jägarhatten med fjädern käckt på örat, de grånade knävelborrarna voro spetsiga som synålar, och det stora, grå pipskägget stod rätt ut, liksom visade det vägen. Då hände det mången vacker vårmorgon, att en eller två stora tjädrar gjorde honom sällskap hem i dagningen, och då hade både Blixt och hans hund kalas.

Men långa tider levde Blixt på bröd och vatten. Ibland när grannarna trodde, att han for allt för illa, fick han en kanna mjölk eller något annat till mat, men han var inte vidare tacksam. Han ansåg sig stå ofantligt högt över bönder, och skulle
(Forts. på sid. 18.)

Då satt den gröna jägarhatten med fjädern käckt på örat.

* Venlarot eller vänderot, Valeriana officinalis.

FRIA ORD

Tuberkulosinventeringen för tidigt ute

En ny ordning skall begynna för bekämpandet av tuberkulosen. I riksdagsbeslut förra året drogs nya riktlinjer upp för dispensärorganisationen, och genom denna skall nu en mera fullständig tuberkulosinventering än hittills komma till stånd i landet. Kollektivundersökningar komma att företagas i skolor, å fabriker, kontor och övriga arbetsplatser. Nationalföreningen mot tuberkulos diskuterar även med militärläkarna ett förslag om röntgenundersökning vid bevaringsmönstringarna. Kan det senare genomföras skulle varje 20-årig man i landet bli undersökt.

Dr Neander i Nationalföreningen konstaterar, att detta vore gott men att det tyvärr är svårare att nå samma undersökningsmöjligheter beträffande kvinnorna. Han uttalar därvidlag en önskan om hjälp från de olika kvinnoorganisationerna.

Nu kan man dock fråga sig om det ej är att börja i galen ända att först staten lämnar bistånd till en dyrbar undersökningsapparat för att sedan... Vad är det som sker sedan? Jo, om vi utgå från att resultatet av denna generalinventering blir att det svenska folket befinnes relativt friskt och att de upptäckta fallen av tuberkulos genom denna inventering äro en ytterligt ringa procent, ja, då är ingen skada skedd. Apparaturen som anskaffats för ändamålet är då köpt och betald och kan då i stället bli en hjälp att åstadkomma en både humanare och effektivare kontroll — under förutsättning att läkarnas antal räcker till de anskaffade apparaterna och nya undersökningsmöjligheter — med patienter på färre grupper än som nu är fallet.

Men! Är det antagligt att riksdagen skulle fått sådana föreställningar till genomförande av sitt beslut att den utgått från ett så lyckligt slutresultat? Knappast. Anledningen får väl sökas i att riksdagens observatörer trott sig förstå att de tuberkulöst angripnas skara är större än man hittills vetat.

Och om vi alltså utgå från ett sådant förhållande hade det inte då varit riktigare av riksdagen att först iståndsätta landet med möjligheter och att lokalt och ekonomiskt bevilja medel att möta och taga mot en större invasion av tuberkulösa?

Ett faktum är ju att med ett tuberkulosbestånd av 8,540 patienter vi enligt 1934 års statistik ha platser att möta sjukdomen med redan nu är för litet. Om vi därtill lägger det antal av 324 döda med vilket dödligheten bland kvinnor i denna sjukdom överstiger männens, så visar redan det att platsantalet nu är för litet.

Ha vi dessutom verkligen kommit så långt evad det gäller denna sjukdoms botande, att det finns anledning sätta igång med en inventering vars resultat vi ingen möjlighet ha att bringa effektiv hjälp ens när den är upptäckt?

Tuberkulosvården står ännu i utvecklingsstadiet, utan att ha nått någon mognad. Bostads- och näringsfrågornas snabbara lösning för de ekonomiskt sämst ställda stå i intimt samband med den förebyggande tuberkulosvården i lika hög grad som en kontrollerande inventering gör det.

Här skall gärna medges att tanken är god, men den kommer för tidigt. Förbättra först den enskildes möjligheter till förebyggande vård och giv landet ekonomiska och lokala förutsättningar att hjälpa de tuberkulösa innan inventeringen börjar!

Men fråga är till sist dock om ej den största hjälpen av alla till bekämpandet av tuberkulosen vore att staten bekostade all slags läkarutbildning. Ty vad vi behöva för höjandet av folkhälsan är framför allt flera läkare och läkare som äro utan studieskulder. Men giv ingen speciell gren fria studier utan all slags läkarutbildning! Läkare utan studieskulder, med begränsad arbetstid, ordnad fritid, sunda avlöningar, bli lättare läkare med arbetsglädje och arbetsglädje är dock väsentlig för god yrkeskunskap.

M. M.

Eftertryck av text och bilder i "Status" utan angivande av källan förbjödes!

Blixten

(Forts. från sid. 17.)

han någon gång be om hjälp, ja, då blev det hos dem, som voro lika fattiga som han.

Blixten slapp någon lång sotsäng. Han var svag av umbäranden, och en blodstörtning lade honom på dödsbädden, där vänliga människor gjorde honom den sista tjänsten. Med sista skottet, varmed han laddat sin bössa, blev hans hund förpassad till bättre jaktmarker.

Blixt var nog ingen styv knekt, men han fyllde sin plats i ledet. Han var oförstådd av de flesta. Han höll sig för stram, för fin. Det sades, att det flöt adelsblod i hans ådror, och hade det varit erkänt, ja, då kanske han varit så god adelsman som mängen annan.

Hyresgästen

(Forts. från sid. 14)

omgiven av det buller, som måste vara i ett hus, där det finns barn, radiohögtalare, grammofoner och en och annan skrivmaskin. När de gott och väl pressat in sina möbler i den lilla lägenheten och fått tid att lyssna till annat buller än sitt eget, mötte jag madame i trappan. Hon undrade ganska vänligt, om det var jag, som skrev på maskin, och jag svarade lika vänligt, att jag brukade skriva ibland, inte ständigt men en och annan gång. Klockan halv tio på kvällen bultade det i mitt golv. En gång, tio gånger, och till slut måste jag gå ut i trappan och se, vad det kunde vara, och där stod fru Dubois.

— Min man är så nervös, sade hon. Han har haft ett arbetssamt liv och behöver vila. Om det är så här bullersamt i förstäderna, då kunde man lika gärna stannat inne i Paris. Kunde herrn inte välja annan tid att skriva på maskin än just mitt i natten?

— Men, svarade jag, madame har hört fel — jag har inte använt min skrivmaskin på tre dagar!

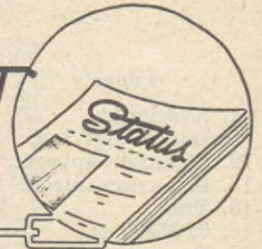
Ja, där upphörde vår bekantskap. Hennes dörr smälldes ilsket igen, och när jag dagen efter mötte henne och hälsade, svarade hon inte, och då slutade även jag att hälsa. Men jag såg den lilla tunna och ivriga människan sno upp och ner genom trapporna varje dag. Någon enstaka gång hade hon sällskap med sin man, som för övrigt verkade rätt hygglig och snäll. När det regnade, gick han inte ut, därför att han kunde bli våt då, och därför att han inte ville bära paraply, som blixten kunde slå ner i; och när solen sken, höll han sig också inne, därför att man i stark sol lätt kan få hjärtslag eller solsting; och när det var kallt eller blåste, kunde man lätt förkyla sig. — Och det osundaste som finns, lär han ha sagt, är att gå ut i grävåder eller dimma, för där är alltid tjockt med mycket farliga baciller.

I lägenheten under Dubois' bodde ett ungt par, som hade ett några månader gammalt barn. De hette Lift. Mannen var elsassare och arbetade på kontor inne i Paris, hustrun var från södra Frankrike och hade ett ganska hetsigt temperament. Ibland om kvällarna grälade paret, och ungen vaknade naturligtvis och började skrika; och någon gång kastade herr och fru Lift hårda föremål på varandra, skor eller sådant, och det dundrade mot dörrar och väggar, rullade eller dråsåde över golvet. En kväll började grälet därnere så plötsligt, att herr Dubois, som höll på att klä av sig, tappade en sko i golvet. Paret under trodde, att paret över ville lägga sig i deras privata angelägenheter, och svarade med att bulta i taket med ett

(Forts. å sid. 22.)

PATIENTERNAS SPALT

"Nobelfest" på Söderby.

Blixtfoto från evenemanget.

Nobelfesten i schack gick den 15 dec. av stapeln å Söderby Sjukhus med sedvanlig festivitas. Programmet var av rikligaste slag, vilket inte minst de talrika radiolyssnareskrivelserna visar. En snabb orientering av Söderbys Farbror Sven in- och vägledde densamma. Han påvisade det utmärkta arrangemanget i "Gyllene Salen", där första delen av Clo Herr Mörk och hans eminenta solister spelade på alla känslors strängar. Att strängarna voro spända kan även ha sitt ursprung i de kreationer, som exponerades, vare nog sagt. Nu följer sensationerna slag i slag.

I Vita Havet inbjöd de festligt dukade kaffeborden till samfällid dopping. Därstädes skulle den grandiosa högtidligheten nå sin kokpunkt, utdelning av årets nobelpriser, spänningen var olidlig, vem skulle få äran att få distribuera densamma? Frågan löste sig i ett stigande sus. H. M. Konungen inträdde, följd av H. H. Prinsessan Sibylla och uppvakning, varvid taket i någon mån höjde sig av de skallande jubelropen. Med sin vanliga tennisgraciösa gång skred H. M:t genom salen, varefter platserna intogos och hälsningstal uttolkades av Agronom Paerrson. Så småningom slocknade belysningen och in trädde Midvinterbruden med svit, ljudligt

avsjungande S:ta Lucia och solo. I stämmingsmättat kronljus tilldelades Lucia en utmärkelse, behängd av H. M. Nu inträffade sensationen, att Luciorna vände ryggarna bakåt när de avgingo.

Sedan följde den ordinarie prisutdelningen: först P. Toniti, Italien, för Fysiologisk kråkdisciplin. Hr Schröder, Litterärt bokbinderi. Hr Molin, Klövring och Fr. Eriksson, Cosmetikologi. I schack: 1:sta pris kl. 1, Gejer. Kl. 2, Karlsson. Kl. 3, Åkerström. Kl. 4, Nordén samt i blyxturnering, vandringspris. Avd. 5. Alla lyekades intaga sina sittplatser osnubblade och samtliga avklappades hjärtligt. Agronom Paerrson utbringade för H. M. ett fyrfaldigt leverne. Och med detta avslutades den digra upplevelsen.

Eilif Carlsson.

Rapport

över den av S:t Görans och Söderbys patientföreningar beslutade utdelningen av julgåvor å kr. 600:—, varav vardera föreningarna bidragit med 300:—, att utdelas till 60 behövande patienter å S:t Eriks och Sabbatsbergs Sjukhus tbc-avdelningar. Uppdraget utfördes av undertecknade och få vi meddela följande:

Å Sabbatsbergs Sjukhus funnos ineliggande 26 patienter och å S:t Eriks Sjukhus ett 90-tal. Då således inte alla kunde erhålla 10:— kr. i julgåva beslöto vi i första hand lämna dem, som fingo anses vara i största behov, de som hade varit sjuka under lång tid (få i detta sammanhang meddela, att de å listorna angivna intagningstiderna ej kan anses utslagsgivande, enär de flesta hade legat på sjukhus tidigare) och de som ej brukade få besök, då det kunde tänkas att dessa senare ej skulle bliva ihågkomna från annat håll. Det uppstod naturligtvis en hel del svårigheter vid urvalet. Respektive systrar meddelade sin kännedom om sina patienter och lämnade uppgifter å de patienter de ansågo vara närmast berättigade. Med en viss försiktighet läto vi även patienterna själva hjälpa till med urvalet.

Den stora tacksamhet, vi mötte från patienter och systrar visade, att S:t Görans och Söderby patientföreningars aktion för hjälp åt kamrater var ett steg i rätt riktning för vårt gemensamma bästa. Varför vi våga föreslå att till nästa år ytterligare utvidga denna verksamhet.

Söderby den 28 dec. 1938.

S. E. Dahlin.

Eilif Carlsson.

Gynna

DENNA TIDNINGS ANNONSÖRER!

KORSORD N:r 1

Vågrät:

1. Avdelning.
5. Inte riktigt bra.
12. Elektrisk apparat.
13. Kan vara utrop.
15. Träd.
16. 0,593802 m.
17. Tynger.
18. Lopp för hästar.
22. Facklig förkortning och djur.
23. Svårhanterlig.
24. Lägenhet, rum eller plats.
26. Kvinna.
28. Fåglar.
31. Frid.
32. Infall.
33. Samlar bonden ibland.
35. Kan det göra i tanden.
36. Heligt tal.
38. Adamsson.
39. Dam utan namnsdag.
41. Epidemisk sjukdom.
42. Konstateras ibland i tapeter.
46. Kan tärna peka.
47. Resa på en sibirisk flod.
48. Universitetsstad.
50. Den.
51. Rispa.
52. Pronomen och tidning.
53. Syre.
55. Kadaver.
56. Ful uppmaning till fången.
58. Bunden stil.
59. Bort.
62. Frithjof Andersson och jag.
65. Kemiskt tecken och vanlig förkortning.
66. Små hus.
69. Djur.
70. Filmfirma.

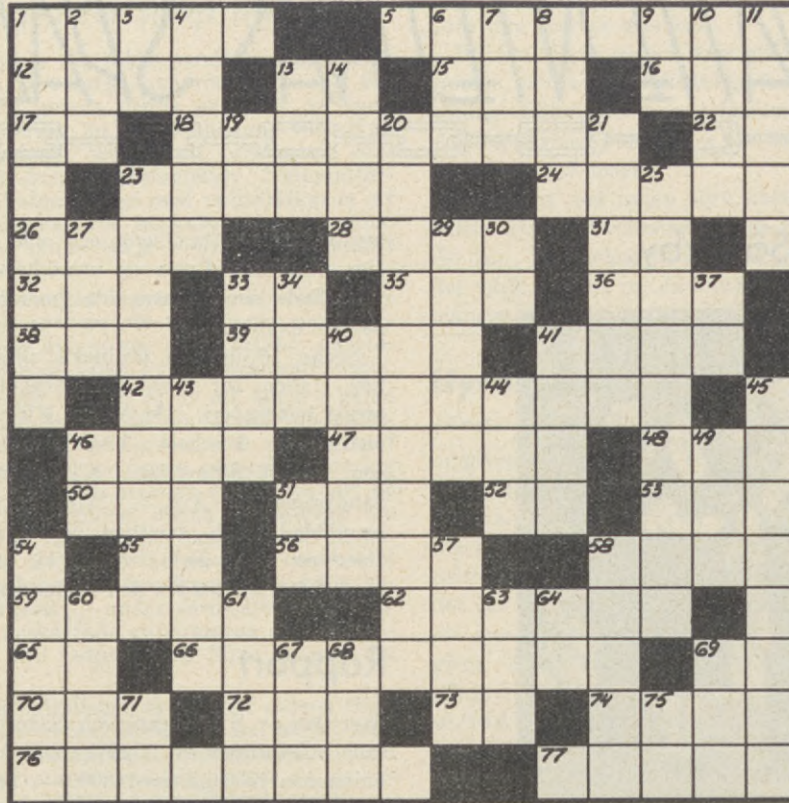
Lösning till korsord n:r 6.

Vågrät.

1. Kåre. 4. Katakomber. 13. Ört.
15. Nöta. 16. Orda. 17. Le. 19. Aros.
21. Tro. 23. Aln. 24. Öga. 26. Ärva.
28. Par. 30. As. 31. Rips. 33. Dans.
35. Sot. 37. Dito. 39. Rata. 41. Avon.
44. Saka. 46. Lock. 48. Idé. 49. Av.
51. Bestyrker. 54. Er. 55. Sik. 57. Ters.
58. Emir. 60. Stig. 62. Nuet. 64. Idog.
66. Lin. 68. Trav. 70. Åter. 72. Re.
74. Rik. 76. Alen. 78. Ena. 79. Slö.
81. Tre. 83. Adam. 85. Is. 86. Kast.
88. Anor. 90. Våt. 92. Aktersegel.
93. Läsa.

Lodrat.

1. Kulör. 2. Rö. 3. Era. 5. Ansvar.
6. Tö. 7. Att. 8. Karp. 9. Mo. 10. Bra.
11. Edla. 12. Ransonera. 14. Trä. 18. Egid. 20. Ord. 22. Oas. 25. Apis. 27. Analysera. 29. Roa. 32. Stab. 34. Stor.

72. Växtdel.
73. Fråga som låter illa.
74. Socialismens grundläggare.
76. Idkar fornforskning.
77. Förtjänst.

Lodrat:

1. Jugoslaviskt ursprung eller närapå skala.
2. Gökstenen.
3. Träd.

4. Är det bra om fordringarna äro.
6. Sällsynt.
7. Namn och hederstitel.
8. Obetydlig.
9. A.
10. Dåligt.
11. Tona.
13. Bred.
14. Fräta.
19. Den andra i ordningen.

36. Tvi. 38. Oket. 40. Aecke. 42. Ode.
43. Kassörska. 45. Asen. 47. Kemi. 50. Vit. 52. Trut. 53. Ridå. 56. Kil. 59. Rote. 61. Gir. 63. Talare. 65. Geni.
67. Nit. 69. Ved. 71. Rasta. 73. Elak.
75. Kras. 77. Nav. 80. Öst. 82. Ene.
84. Mål. 87. Te. 89. Og. 91. Tå.

Först öppnade rätta lösningen hade insänts av *Edith Nilsson, Bygdesanatoriet, Säfte*, som alltså blir 5 kr. rikare.

Lösning till korsord n:r 7.

Vågrät.

1. Hela. 4. Basun. 8. Usel. 11. Åsna.
13. Elände. 15. Konselj. 18. Kvadrat.
20. Arg. 21. Kjol. 23. Av. 24. Eva.
25. Ase. 27. Arier. 29. Gno. 30. Skatt.
32. Den. 33. Brage. 35. Tam. 36. Uv.
38. Glad. 39. Ed. 40. Bredaxlad. 41. Hö.
42. Glid. 43. Is. 44. Nig. 45. Akron.
47. Ans. 49. Trind. 51. Lat. 52. Check.

20. Lindansare.
21. Skål.
23. Kan grepen och gammal käring vara.
25. Företogos till Palestina.
27. Högstämnd dikt.
29. Styggt.
30. Förkortning i Tyskland.
33. Brådska.
34. Sägtes ibland vara förutbestämt.
37. &.
40. Oerhörd.
41. Kurs.
43. Där fattas nog många viktiga beslut.
44. Skydd.
45. Under granen.
46. Fisk.
49. Utskänkningsställe.
51. Gammalt gods i Södermanland.
54. Helgon som ibland åker Stockholm runt.
57. Brottsling.
58. Saknas ej vid ekvatorn.
60. På kompassen.
61. Mordbrännare.
63. För syns skull.
64. Slätt av sand och grus.
67. Ett viktigt grundämne.
68. Feminin häst.
69. Obunden.
71. Sägtes ej gå norr om Dalälven.
75. 100 kvm.

Lösningar till korsord n:r 1 skola vara oss tillhanda *senast före den 1 mars*. För den först öppnade rätta lösningen betalas 5 kr. Pristagarens namn offentliggöres i marsnumret.

54. Ark. 55. Hov. 56. Be. 57. Nere.
59. Vas. 61. Ateneum. 64. Notvarp. 66. Rutten. 68. Atén. 69. Kran. 70. Asiat.
71. Narr.

Lodrat.

1. Haka. 2. Långsam. 3. Ass. 4. Balja.
5. Se. 6. Ulk. 7. Nävar. 8. Udd. 9. Serenad. 10. Luta. 12. Nek. 14. Nav.
16. Orakad. 17. Jord. 19. Avog. 22. Liemannen. 26. Et. 28. En. 29. Grad.
30. Steka. 31. Turin. 33. Blast. 34. Enögd. 37. Ved. 38. Gli. 40. Blot. 41. Hinkar. 42. Gravera. 44. Nirvana. 46. Klot. 47. Ah. 48. Seen. 50. Ra. 52. Ceuta. 53. Kroat. 55. Hack. 56. Bet.
58. Ett. 60. Spår. 62. Nun. 63. Mes. 65. Ven. 67. Ni.

Pristagare blev *Karin Ahlström, Spångatan 46 C, Malmö*. Herr Örnens verk förmedlar förmögenheten.

Schackspalten

DAMGAMBIT.

<i>Ragosin</i>	<i>Capablanca</i>
1. d4	d5
2. e4	e6
3. Sf3	Sf6
4. Sc3	d5×c4
5. a4	Lf5
6. e3	e6
7. L×e4	Lb4
8. 00	00
9. Db3	De7
10. Sf3—e5	e5

Svart vill byta på d4 och skaffa vit en isolerad bonde.

11. Sc3—a2

Ett svagt drag. Bättre är d4×e5 ehuru detta ger svart ett gott spel.

11.	Lb4—a5
12. D—b5	b6
13. f3.	e5×d4
14. e4	

Ett misslyckat bondeoffer och vit får ingenting som kompenserar.

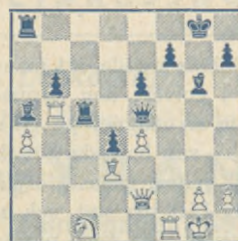
14.	Lf5—g6
15. Lc1—g5	a6
16. D—b3	D—e5
17. Lg5×f6	g7×f6
18. Se5—d3	D—d6
19. D—d1	Tf8—e8
20. b3	Sb8—d7

Svart har nu ett vunnet spel med sin fulla utveckling och vunnna bonde.

21. D—e2	Sd7—e5
22. S×e5	Dd6×e5
23. L—d3	f5
24. Ta1—b1	f5×e4
25. f3×e4	L—e3
26. b4	D—e5
27. S—c1	a5
28. b4×a5	Lc3×a5
29. Tb1—b5	Te8—e5

Det hela är nu bara teknik och precision från exvärldsmästarens sida.

Ställning efter svarts 29:e drag.

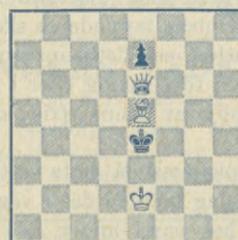

30. De2—f3	Te5×b5
31. a4×b5	L—d2
32. S—e2	L—e3†
33. K—h1	Ta8—a3
34. T—d1	h5
35. h3	Ta3×d3!
36. Td1×d3	Lg6×e4
37. Td3×e3	d4×e3
38. D—f1	De5×b5
39. D—f4	Lc4×g2†
40. K—h2	Db5×e2

Uppgivet

PROBLEM 3.

Kohtz och Kockelkom.

Matt i tre drag:

16 offer per dag för tuberkulosen i Finland. Att det finns 45,000 tuberkulösa i Finland är icke bara en propagandasiffra från tuberkulosföreningen — bakom den siffran, som dock är 15 år gammal, gömmer sig än i dag en fasansfull realitet, skriver tidningen "Svenska Pressen" i Helsingfors.

Ehuru antalet nya fall inom tuberkulosdispensärdistrikten minskats och likaså dödsfallen, avlida dock fortfarande c:a 6,000 personer årligen i Finland i tuberkulos. Varje dag kräver alltså denna sjukdom i detta land 16 människoliv. Var 90:de minut inträffar ett dödsfall, förorsakat av tuberkulos.

Biträden i mjölkbutiker tuberkulosundersökas. Sundhetsinspektören i Stockholm har till innehavare av mejerirörelse eller mjölkbutiker riktat en uppmaning om att personal sysselsatt inom denna verksamhetsgren ovillkorligen måste undersökas rörande tuberkulos.

Hälsovårdsnämnden har ansett att lagbestämmelserna om skyldighet för butiksinnnehavare att se till att åtgärder mot spridning av tuberkulos bli vidtagna i hög grad åsidosatts. Läkarbetyg från samtliga anställda inom mjölkförsäljningsbranschen, i Stockholm ha därför infordrats.

Beställ **KLICHÉERNA**

hos

BRÖDERNA ÅKERBLOM

Tunnelgat. 19 B, Stockholm. Tel. 111130, 111132, 211132

Hyresgästen

(Forts. fr. sid. 18.)

sopborstskaff. Fru Dubois trodde, att man ville söka gräl med henne, och stampade i golvet; hon hoppade omkring en bra stund och verkade som en magnet på en metallbit: stampade hon i ena hörnet, strax var borstskaffet där och bultade, tog hon ett skutt över till andra, genast följde borstskaffet efter. Grälet mellan makarna Lift tog slut, och ungen blev så förvånad, att den slutade skrika. Det unga paret gick ut på en månskenspromenad. Deras grälsjuka hade fått ett nytt utlopp, och för första gången på länge förenades de i en gemensam ansträngning: att hålla fru Dubois stängden.

Herr Dubois sade:

— Bry dig inte om de där människorna, Josephine!

— Bry mig om! skrek fru Dubois. Tror du man låter sig behandlas hur som helst, kanske!

Avsiktligt trampade hon hårdare i golvet, när hon städade, flyttade stolarna så hörbart som möjligt, lyfte upp dem och släppte dem sedan eller släpade dem över halva golvet. Matorna brydde hon sig inte om att lägga på; det skulle vara att erkänna sig slagen, ansåg hon. Och i lägenheten under förenade sig makarna Lift i, vad de menade vara fullt berättigat självförsvar.

De, som blevo lidande på allt detta, voro den nervöse herr Dubois och barnet därnere, som numera aldrig fick sova i fred, ty det hände, att fru Dubois tappade en sko i golvet eller flyttade en stol mitt i natten, och detta inregistrerades alltid därnere, kanske med ilsken förtjusning eller i varje fall med iver. Vi andra hade intet nöje av denna strid; den var inte ens intressant.

De stora krigen uppkomma på detta sätt: alla äro att börja med utan skuld. En dag bultade det i väggen hos Dubois, en annan dag i väggen hos paret under, och både paret Dubois och paret Lift svarade genom att bulta tillbaka. Det kan vid

Dubois såg upp och förstod, att nu måste också han flytta.

sådana tillfällen hända, att man bultar i fel vägg. Och efter som bultningarna besvaras, drämmer man ånyo näven i väggen — vilket repeteras på andra sidan. Och så vidare. Som sagt: på liknande sätt uppkomma de stora förödande krigen.

En tid tyckte jag, att vårt hus stod och skakade i en storm av barbari — att medeltidsmörkret sänkte sig ner över det. Ty kultur är ju egentligen detta: att inte i onödan bulta i varandras väggar. Folk grälade dagligen i trapporna, man slutade hälsa på varandra, man baktalade varandra hos portvaktssfrun, vilken likt en krigsjobbare drog nytta av alla parter och skaffade sig verkligt inflytande på våra öden.

Vi umgingos inte med varandra, vi hyresgäster, men vi hade noga reda på, vad som skedde hos den ena eller den andra. En dag talade portvaktsgumman om, att paret Lift sagt upp sin lägenhet. Och folk, som flytta eller resa bort, bli alltid på ett eller annat sätt mer sympatiska, vilket kanske kommer sig av, att de inte besvära en längre. Det unga parets grannar till höger och vänster och under slutade upp att bulta i väggarna, när ungen skrek, och grannarnas grannar slutade också upp; med undantag av själva krigszonen blev huset riktigt fridfullt. Grälet mellan Lifts och Dubois' fortsatte dock ännu ett par månader. Vreden fick aldrig en utlösning i verkliga ord eller ett verkligt slagsmål. Fienderna sågo inte varann, och vad fru Dubois beträffar, var hon ovän med hela huset och hade inte ens portvaktsgumman att tala med längre utan fick hålla sig till sin man. Hon släppte fortfarande skor i golvet, varje gång hon tyckte sig höra, att man avsiktligt väsnades i lägenheten under bara för att reta henne — och naturligtvis svarade Lifts med sitt sopborstskaff.

Herr Dubois bleknade och magrade ännu mer. Han gick aldrig ut, och någon påstod sig ha hört honom gråta. Det var nerverna.

Han sade till sin fru:

— Jag håller inte ut längre, Josephine!

— Håller ut! skrek hon. Håller jag ut, kanske!

Den lilla ivriga människan var nu så upphetsad, att hon puffade till sin lille nervöse man för bröstet, så att han dråsade i golvet — vilket ögonblickligen inregistrerades i lägenheten inunder. Då fick herr Dubois för första gången sin underliga blick. Han tittade på sin fru och sade, när han hämtat sig:

— Jag tror, vi håller på att bli galna, Josephine! Antingen får vi lov att flytta ögonblickligen eller också gå ner och göra oss vän med de där människorna.

Det var kloka ord av en man, som ville rädda sin själ. Men fru Dubois förstod sig inte på sådana saker. Om man har en övernervös man och folk ger sig till att väsnas och bullra bara för att göra honom ännu nervösare, ska man då be dem om ursäkt, för att man finns till! Nej tack! Hennes hörsel skärptes, och hon hörde Lifts bråka, när de inte alls voro hemma, och när ungen under en hel vecka var borta hos släktingar, hörde hon den i alla fall skrika. Hon erkände för sig själv, att det var en smula galet, men fastslog med bestämdhet, att det inte var hennes fel utan de där människornas. Man hade kommit överens om att driva henne ur huset, menade hon, men man skulle allt få se, vem som höll ut längst. En kväll sade hon med övertygelse till sin man:

— Man sticker ungen med nålar, bara för att den ska hålla oss vakna om nätterna.

Herr Dubois tittade länge på henne men svarade ingenting. Nästa kväll hade fru Dubois fått bättre grepp om sin idé:

— Man nyper ungen, för att den ska skrika precis halv tio varje kväll.

De sutto och väntade och tittade ofta på klockan. Ungefär vid tiotiden började ungen skrika — den var hungrig, förstås.

— Var det inte det jag sa! menade fru Dubois, ganska förtjust över att ha fått rätt.

Hennes man betraktade henne med sin nya, underliga blick en stund och nickade sedan för sig själv.

En kväll, då han hade gått till sängs, steg han åter upp och tassade ut i köket. Efter ett tag kom han tillbaka med en hammare och gjorde nu, vad han aldrig förr gjort: han blandade sig i grälet. Han började dunka hammarn i golvet så kraftigt och envist, att fru Dubois blev rädd.

— Låt det nu vara nog för den här gången! sade hon.

Därnere svarade man inte, men överallt i grannlägenheterna började man knacka i väggarna. Dubois gick runt med hammarn och markerade poäng.

— Tapeterna! skrek hans fru.

Men han svarade ganska stilla:

— Det är inte min skull.

Kvällen härpå, när fru Dubois släppte en sko i golvet, fick hon heller inget svar. Klockan var tio, men ungen skrek inte; det var alldeles tyst hos Lifts. För säkerhets skull slog fru Dubois ännu hårdare, men fick fortfarande inget svar. Hon kände sig oroad av denna ovana tystnad, och när det började bulta i väggarna, var det en lättnad för henne.

— Men jag hörde tydligt, att man knackade i taket, sade hon ändå till sin man. Hörde du?

Han tittade på henne med sina underliga ögon och nickade ja.

Och så gick han ut i köket efter en handyxa.

— Vad i herrans namn ska du göra! skrek fru Dubois och drog sig mot dörren.

— Det måste bli slut på det här någon gång, svarade herr Dubois bestämt och avgörande. Hör du då inte?

Hon lyssnade men hörde ingenting därnerifrån. Herr Dubois hörde dock tydligt, hur ungen skrek, hur man knackade i taket och många andra ljud, som plågat honom.

— Kanske de inte är hemma? försökte fru Dubois.

Han svarade inte utan satte sig på golvet och började hugga. Då äntligen förstod hans fru helt, hur det var ställt, och drog sig baklänges ut ur rummet och rusade nerför trapporna efter hjälp.

När hon kom upp igen med polisen, låg herr Dubois på magen och tittade ner i hålet, han huggit i golvet — precis som en vintermetare kan lägga sig på isen och titta efter abbörrar. Han var inte farlig nu men förstod själv att det kunde vara farligt för honom att hålla i en sådan sak som en yxa. Han släppte den därför genom hålet, och denna gång fick han verkligen svar: det ekade dovt i den tomma och mörka lägenheten, som Lifts lämnat för flera dagar sedan.

Dubois såg upp och förstod, att nu måste också han flytta.

— Det är inte mitt fel, sade han undergivet.

Det hade han på sätt och vis rätt i.

— Inte mitt heller! sade hans fru.

Och det hade hon kanske också rätt i.

Gynna annonsörerna!

LINKÖPING

Resande till Linköping!

Intag Edra måltider å

»FYRAN»

- Kungsgatan 39 -

GOD och BILLIG MAT

Linköpings Kaféaktiebolag

John Boklund & Co

MÖBLERINGSAFFÄR

Ågatan 26 - LINKÖPING - Tel. 528

Mattor - Möbler

MÅLERÅS

O. SJÖLANDERS LÄDERINDUSTRI

M Å L E R Å S

Tillverkning av portföljer såväl bättre som billigare, samt specialtillverkning av läderartiklar för reseffektindustrin.

Tel. Målerås 19.

Tel. Målerås 19.

VÄSTERHANINGE

L. P. Larssons söner

Telefon 23

VÄSTERHANINGE

Telefon 23

Hyvlade och ohyvlade trävaror, Plywood
Tegel och Papp

ÖSTERSUND

ULLGARN

för stickning och virkning
i stor sortering hos

DAHLMANS - Storgatan 21

Betald annonsplats.

Fackförenings- RÖRELSEN

— tidskriften, som utgives
av Landsorganisationens
900.000 medlemmar —

behandlar fackförenings-
rörelsens aktuella,
ekonomiska, sociala,
organisatoriska och
kulturella problem, verk-
samhet och uppgifter

RIKT ILLUSTRERAD

Redaktör: ALBIN LIND

Postprenumerera - 6:15 pr år

LANDSSEKRETARIATET

Barnhusgatan 18 . Stockholm
Tel. namnanrop: Landsorganisationen